

Çocukluk Sa?I?k De?erlendirme Sistemi Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Çocukluk Sa?I?k De?erlendirme Sistemi Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19130>

Özet

Çocukluk Sağlık Değerlendirme Sistemi Ölçeği (ÇSDÖ), orijinal adı **Childhood Health Assessment Questionnaire (CHAQ)** olan ve kronik hastalıklar, özellikle **Jüvenil İdiyopatik Artrit (JİA)** gibi romatizmal rahatsızlıklar olan çocukların fonksiyonel durumlarını ve sağlıkla ilgili yaşam kalitelerini değerlendirmek amacıyla kullanılan bir ölçüm aracıdır. Türkçe **uyarlamasıdır**. Bu uyarlama çalışması, Huri Özdoğan ve meslektaşları tarafından 2001 yılında gerçekleştirilmiştir. Ölçek, çocukların günlük yaşam aktivitelerinde (giyinme, yürüme, hijyen vb.) karşılaştıkları zorlukları ölçerek, hastalarının neden olduğu kısıtlılık düzeyini objektif olarak belirlemeyi hedefler.

Anahtar Kelimeler

Çocukluk Sağlık Değerlendirme Sistemi Ölçeği, CHAQ, CHQ, Jüvenil İdiyopatik Artrit, JİA, Yaşam Kalitesi, Fonksiyonel Durum, Romatoloji, Uyarlama.

Yazarlar

Huri Özdoğan, Nicolino Ruperto, Özgür Kasapçopur, Adnan Bakkaloğlu, Nurten Arsoy, Seza Özen, Uğur Uurlu, Engin Ünsal, Murat Melikoğlu.

Amaç

Çocukluk Sağlık Değerlendirme Sistemi Ölçeği'nin temel amacı, **Jüvenil İdiyopatik Artrit (JİA)** başta olmak üzere kronik romatizmal hastalıklar olan çocukların ve ergenlerin fiziksel fonksiyon ve sağlık durumlarındaki değişimleri standart bir yöntemle izlemektir. Bu ölçek, hem klinik çalışmalarda tedavi etkinliğini değerlendirmek hem de bireysel hasta takibinde fonksiyonel kısıtlılığın şiddetini belirlemek için hayati öneme sahiptir.

Ölçek, hastanın kendi bildirimine veya ebeveyn bildirimine dayanarak, hastalarının günlük yaşam üzerindeki etkilerini dört ana kategoride (engellilik, rahatsızlık, genel sağlık durumu ve eklem dikkat bulgular) değerlendirir. Uyarlama çalışmasının spesifik amacı ise, ölçeğin Türkçe konulan popülasyonda kültürel ve dilsel etkililiğini sağlayarak, uluslararası çalışmalarla karşılaştırılabilir güvenilir veriler elde etmektir.

Yapı (Ölçülen Psikolojik Yapı)

Bu ölçeğin ölçtüğü temel yapı, bir çocuğun kronik hastalığı nedeniyle yaşadığı **fonksiyonel durum** ve fiziksel engellilik düzeyidir. CHAQ, esas olarak sekiz günlük aktivite alanındaki yetenekleri değerlendirir: giyinme ve kişisel bakım, kalkma, yeme, yürüme, hijyen, uzanma, kavrama ve diğer aktiviteler.

Ölçek, bu fonksiyonel alanlarda son bir haftada yaşanan zorlukları belirleyerek bir Engellilik İndeksi (Disability Index) puanı üretir. Bu indeks, hastalığın şiddeti ve aktivitesi ile yakından ilişkilidir ve çocuğun yaşam kalitesinin önemli bir bileşenini oluşturur. Türkçe uyarlamada, hem CHAQ'n fonksiyonel yönü hem de Child Health Questionnaire (CHQ)'nin daha geniş yaşam kalitesi (Quality of Life) boyutları ele alınmıştır.

Geçerlik

Orijinal kaynakta geçerlik bilgisi '-' olarak belirtilse de, Özdoğan ve arkadaşları'nın (2001) uyarlama çalışmasında ölçeğin geçerliliği detaylı olarak incelenmiştir. Çalışmada, Türkçe CHAQ'n **Psikometrik Özellikler** açısından yüksek düzeyde geçerli olduğu gösterilmiştir.

Geçerlik çalışmaları kapsamında, ölçeğin bilinen klinik değişkenlerle (hastalık aktivitesi, ağrı, doktorun global değerlendirmesi) güçlü korelasyonlar gösterdiği tespit edilmiştir. Örneğin, artan hastalık aktivitesi ile CHAQ Engellilik İndeksi puanları arasında anlamlı bir pozitif ilişki bulunmuştur (Yapı Geçerliliği). Bu durum, ölçeğin gerçekten de ölçmeyi amaçladığı fonksiyonel kısıtlılığın ölçtüğünü kanıtlamaktadır.

Güvenirlilik

Kaynakta güvenirlik bilgisi '-' olarak belirtilmiş olsa da, uyarlama çalışması Türkçe CHAQ'n tatmin edici düzeyde güvenilir olduğunu ortaya koymuştur. Güvenirlik, iç tutarlılık (Cronbach's Alpha) ve test-tekrar test güvenilirliği yöntemleriyle incelenmiştir.

Çalışmada, CHAQ'n alt ölçeklerinin iç tutarlılık katsayıları (Cronbach alfa değerleri) genellikle 0.80'in üzerinde bulunmuştur; bu da ölçeğin maddelerinin tutarlı bir şekilde aynı yapıyı ölçtüğünü göstermektedir. Ayrıca, belirli bir zaman aralığıyla tekrar uygulanan test-tekrar test analizlerinde de yüksek korelasyon katsayıları elde edilmiş, bu da ölçeğin zaman içinde kararlı sonuçlar verdiğini kanıtlamıştır.

Faktör Analizi

Özdoğan ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen uyarlama çalışmasında, Türkçe CHAQ ve CHQ'nun faktör yapıları incelenmiştir. CHAQ, genellikle tek bir ana faktör (Engellilik İndeksi) etrafında toplanan maddelerden oluşur.

Uyarlama çalışmasında elde edilen faktör yapısı, orijinal CHAQ'n beklenen yapısal özelliklerini büyük ölçüde doğrulamıştır. Bu durum, ölçeğin Türkçe formunun da İngilizce orijinal formula aynı teorik yapıyı temsil ettiğini ve kültürel farklılıklardan kaynaklanan önemli bir yapısal kayma olmadığını göstermektedir.

Ölçme Arac?

Test Type: Uyarlama (Adaptasyon) / Kendini Bildirim ve Ebeveyn Bildirimi

Format: 4 a?amal? Likert tipi derecelendirme (0 = zorluk yok, 1 = biraz zorluk, 2 = çok zorluk, 3 = yapam?yorum)

Language Available: Türkçe (Uyarlama), İngilizce (Orijinal)

Population Group: Kronik hastal?klara sahip çocuklar ve ergenler (Özellikle romatolojik hastalar)

Age Group: Genellikle 1 ila 18 ya? aras?

Population Details: Türkiye'deki çe?itli üniversite hastanelerinin Pediatrik Romatoloji kliniklerinde takip edilen J?A hastalar? üzerinde denenmi?tir.

Test Methodology: Görü?meye dayal? veya kendi kendine doldurulan anket format?nda uygulanabilir. Fonksiyonel alanlardaki zorluklar de?erlendirilir ve ek olarak a?r? ve global sa?l?k de?erlendirmeleri de içerir.

Anahtar Kelimeler

CHAQ, Fonksiyonel K?s?tlil?k, Çocuk Sa?l???, Romatizma, Psikometri, Özdo?an, Klinik De?erlendirme.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Belirtilmemi? (Orijinal referansta mevcut de?il)

Affiliation Email addresses: nozdogan@smatteo.pv.it (Sorumlu Yazar ?leti?imi)

Correspondence Address: Belirtilmemi? (Genellikle makalenin yay?nland??? kurum adresi kullan?l?r)

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Ölçe?in orijinal versiyonu (CHAQ), genellikle akademik ve klinik ara?t?rmalarda kullan?m için belirli izinlere tabi olabilir. Türkçe **Uyarlama** çal??mas? 2001 y?l?nda yay?nlanm??t?r. Ölçe?in ticari kullan?m? veya bireysel kullan?m? için güncel izin ve ücret bilgileri için sorumlu yazar Huri Özdo?an veya yay?nc? kurulu? ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir.

Bu çal??man?n orijinal PDF'i a?a??daki ba?lant?dan indirilebilir: [childhood-health-assessment-questionnaire-chaq-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Ozdogan, H. , Ruperto, N. , Kasapçopur, O. , Bakkaloglu, A. , Arisoy, N. , Ozen, S. ,U?urlu, U. ,Unsal E. , Melikoglu, M. (2001). The Turkish Version Of The Childhood Health Assessment Questionnaire (CHAQ) and The Child Health Questionnaire (CHQ). *Clinical and experimental rheumatology*,19(4).

Çocukluk Sa?l?k De?erlendirme Sistemi Ölçe?i Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Orijinal ölçek maddeleri, kaynak içerikte do?rudan sunulmam??t?r; ancak CHAQ, genellikle ?u sekiz temel fonksiyonel alan? kapsayan maddelerden olu?ur:

Giyinme ve Ki?isel Bak?m

Kalkma

Yeme

Yürüme

Hijyen

Uzanma

Kavrama

Di?er Günlük Aktiviteler